

Il·lustració Catalana

REVISTA SETMANAL IL·LUSTRADA

ANY IX

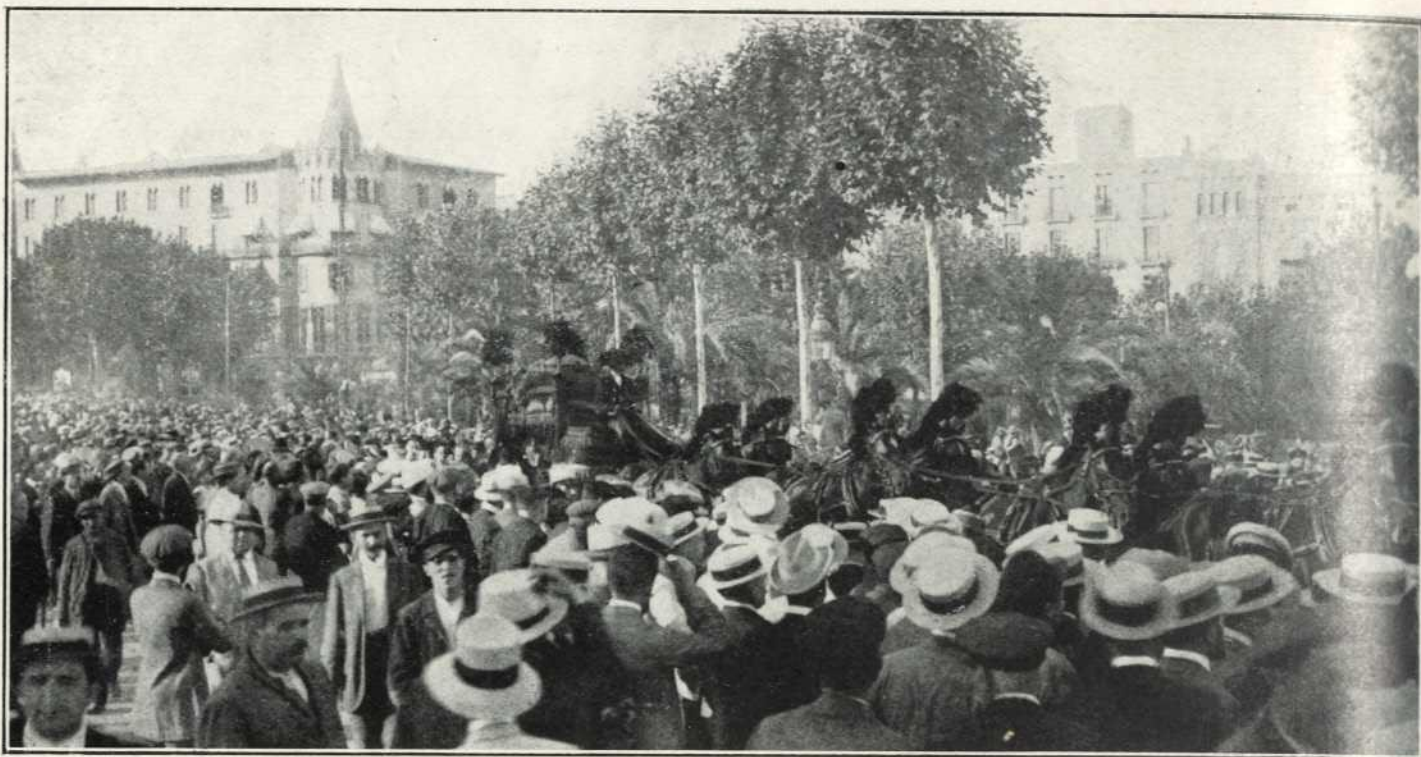
BARCELONA 6 AGOST 1911

N.º 426



D. JOSEPH M.ª VALLÈS Y RIBOT

† LO DÍA 31 DEL PASSAT JULIOL
(Puig f.)



L'ENTERRO DEL SENYOR VALLÈS Y RIBOT AL PASSAR PER LA PLASSA DE CATALUNYA — (Ballell f)

EN VALLÈS Y RIBOT

HA mort sobtadament entre nosaltres, sense ser encara vell, aquest notable advocat y home polítich que tant ha figurat en lo moviment de Catalunya de quarant'anys enrera fins als moments actuals.

Fill de l'època progressista, educat en la escola dels vells partits espanyols, prenent l'arrancada en la cèlebre revolució de Setembre, may pogué treures de sobre aquell deix especial del *revolucionari* que posava en son accent y en tota sa persona'l tirat d'una perpètua revolta èpica. Lo mateix en ses oracions forenses qu'en sos discursos parlamentaris y qu'en ses peroracions del meeting, tenia en sa veu les entonacions tribunicies, qu'eren filles del seu natural, no promogudes pel lloch ò la ocasió. Axís l'hauríeu sentit igual en la obligada defensa d'un reu vulgar devant de la Sala, qu'en les grans reivindicacions polítiques devant del Parlament ò en les violents excitacions del club ò de la plassa pública. No era l'advocat, ni'l diputat, ni l'agitador el qui parlava: era sempre en Vallès y Ribot.

Inflamat desde jovenet per les idees lliberals, se n'anà tot seguit al republicanisme quan apenes hi havia republicans entre nosaltres, com ho proba'ls crits de ¡visca la república! que'ns feu donar lo 28 de Setembre del 68, quan tot estava tranquil a Barcelona y ningú sospitava'l daltabaix que vindria l'endemà. Jo no sé com va ser; però ell engrescà als estudiants del Institut fins al punt de fernes dexar les aules del antic convent del Carme per anar a córrer a colles, en plè mitx-día, per la Ram-

bla de les Flors, proferint crits subversius qu'estranyaven més que no espantaven a les floristes y gent pacífica d'aquelles hores. Contents de la nostra heroicitat, tornarem tots plegats cap al Institut, com un exèrcit triomfador; la mirada escrutadora d'un catedràtich, que desde la porta contemplava sorprès la nostra feta, feu qu'algun estudiant dormís aquella nit en el *pontón*, el mateix *pontón* que a les vintiquatre hores era aparatosament incendiat.

L'endemà tot bullia; ja hi havia les primeres notícies de la sublevació; les Autoritats tremolaven; lo Capità General Comte de Chestre publicava la cèlebre alocució en català (que hagué de traduhir en Pitarra obligat quasi com un presoner de guerra;) y'ls matexos estudiants del dia abans, ab el mateix Vallès y Ribot per capdanser, ens reuníem en una aula buyda del Institut, fent el responement a una cansó grotesca que s'havia empescat en Vallès y que acabava ab l'*himne de Riego*.

He dit qu'en Vallès fou un republicà de la primera hora; he d'afegir que desseguida s'allistà en lo camp federal, hont ha viscut sempre y hont ha mort.

L'atragué en Pi y Margall, apesar de la seva fredor y de la rigidès de la seva doctrina, cosa que sembla impossible ab el temperament fogós d'en Vallès. Però, — diguèmh'o d'un cop, — en Vallès vegé dins el sistema federatiu, en una forma ò altra, desplegada la personalitat de Catalunya, la seva Catalunya qu'ell sempre estimà per sobre de tot, apesar dels compromisos de partit y dels

tòpichs parlamentaris. Ara mateix, ha mort en plè treball de propaganda a favor d'una acció única de tots los catalans contra'ls enemichs declarats de la nostra terra, posant l'interès de la ciutat y de la patria per demunt dels interessos dels partits y les migradeses de les banderíes.

Per axò posem nosaltres son retrat en la primera plana d'aquest número; no es al advocat ni al polítich que paguem aquest tribut: es al català qu'ha treballat per Catalunya.

Per acabar, tornant als temps de la nostra juvenesa, veusaquí un episodi que'l retrata.

Engrescats ab les noves de la revolució triomfant, tancades les classes, corriem per la ciutat, cridant, cantant y sobretot trayent les corones que trobavem al pàs ò ananties a arrencar allà hont les sabíem. Estorravem ab mangre les que hi havia en els escuts a les barraques dels bitletayres (Caritat, Empedrats y Hospital); feyem malver les que ostentaven alguns establiments d'objectes militars; ens enfilavem a destralejar les de guix que remataven la cornisa de la Plassa Real; no se n'escapava cap, per alta ò amagada que fos. Seguint Rambla avall, alguns, engegats pel furor anticoronista, s'enfilaren al escut que senyoreja al Banch de Barcelona per trossejar aquella corona *comtal*... nostres veus s'uniren a la més potent d'en Vallès y Ribot que cridava:

— ¡Aquesta nó, noys, qu'es la nostra! —

Deu li pagui!

F. MATHEU.

FESTA DE JOVENTUT

Atenent als prechs que anònimament se'ns dirigexen y que considerem en bona part fonamentats, allarguem el terme d'admissió dels treballs destinats a aquesta Festa, fixantlo al dia **15 de Setembre** vinent. Axís tindran més temps els concurrents, y els senyors dels Jurats més bona època per la tria.

Les condicions seguexen sent les mateixes per les seccions de *Literatura* y *Arts*. En la de *Música* solament hi hem d'afegir que les composicions religioses podran portar el text llatí que les haja inspirades.

Lo terme d'admissió serà, donchs, el **15 de Setembre**, sense cap nou aplasament.

ASPECTES DE LES PLATGES BARCELONINES

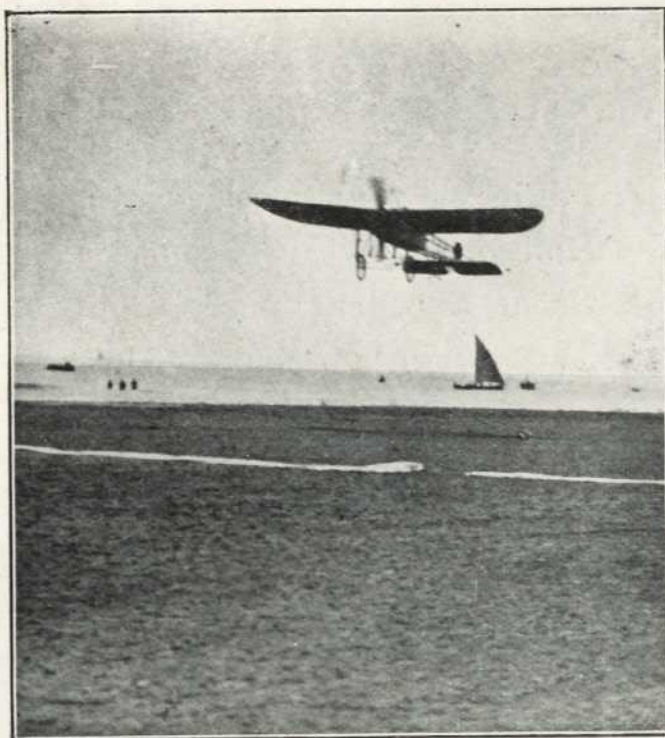


ELS SOLDATS BANYANTSE A LA PLATJA DE SANT CARLOS



A LA BARCELONETA. BANYS DE LA DELICIOSA — (Ballell f.)

RAID VALENCIA-ALACANT



L'AEROPLÀ BLÉRIOT DE LE LASSEUR, QUE HA GUANYAT EL PRIMER PREMI, EN EL MOMENT D'ARRIBAR A LA META



L'AVIADOR CAMPAÑA, QUE CAYGUÉ AL AYgua SUFRINT PETITES CONTUSIONS, AL SORTIR DEL MAR. — (Gomez Durán, f.)

La festa d'aviació organitzada a València aquests últims dies, ab el nom de Raid València-Alacant, ha resultat pròdiga en incidents, posant de manifest una vegada més els perills que porten en si aquestes festes moderníssimes contra les que totes les precaucions resulten poques.

L'aviador espanyol Campaña va caure al mar, per evitar pitjors desgràcies; un altre estrellà l'aparell contra les tribunes, s'enfonçà una d'aquestes, y de sustos y ferits y trastorns no'n vulguin més.

Lasseur, el guanyador del primer premi, que sortí del aeròdrom de la Malvarosa de València a les 8'17, arribà a Alacant a les 10'15, sense cap classe de contratemps.

Allà va ser esplèndidament felicitat y obsequiat per les autoritats y'ls amateurs de l'aviació, y fortament aplaudit per la gentada qu'esperava ab afany l'arribada.

DEL MEU CARNET

LES àguiles del Parch s'aburreixen..... L'una, immòvil, les pupiles fixes en un punt del infinit, sembla un exemplar dissecat d'un Museu Zoològich; l'altra, com en un badall de sobirana ensopida, estira una pota, estira tota l'ala assobre y després d'una extremitut en la que vibren conjuntament totes les plomes, imita a sa companya en una immobilitat absoluta. Les àguiles del Parch s'aburreixen, com presidaris condemnats a cadena perpètua, entre'ls barrots de sa presó. Alguna volta, en el seguit són de sa inacció, somnien la llibertat de sa primera joventut y veuen al home, son butxi — aquell home qu'aruy les contempla en sa gavia ab curiositat imbècil — el veuen desde les altures, més amunt dels núvols, com una formiga despreciable darrera un remat que se li afigura com una bolva de neu totjust perceptible sobre'l vert de les prades. Elles el recorden vagament el plaer suprem de les grans volades, quan sospeses entre'l cel y la terra, més aprop d'aquell que d'aquesta, ra-bejantse en la llum del Sol, contemplaven els grans avenchs y les montanyes més altes com màrgens assequibles a nines entremaliades. Encara, com d'una cosa fantasiada de noy, conserven una vaga idea d'aquella roca inaccessible, penjada en un abim, hont sa mare les comensà a ensinistrar en lo vol llensantles del niu a les cingleres més abruptes premiantles després ab lo més delicat de ses casseres. Tot l'espai era seu y en una fracció d'instant devallaven de les regions més enlayrades de l'atmòsfera als gorchs més profons, aspirant ab voluptuositat tot l'ayre del cel y les flayroses humitats de la serra feya poch mullada. Pensen ab trista delectació en aquella primera presa, en aquella llebre poruga descoberta en son jàs, pujada entre ses urpes en volada triomfal cap a la roca y en la cara de satisfacció de l'àguila vella. Y vetaquí que, recordant com en somnis tot aquell poema heroych de sa primera joventut, contemplen ab fàstich aquella carnassa infecta ab que forsosament tenen qu'alimentarse y ab ses ales poderoses medexen, per burla, tota l'amplada de sa habitació desde les barres de ferro fins aquelles roques de pedra tosca y ciment qu'imiten cadenes de montanyes! Una mena d'odi sanguinari ompla son pit y les tempta d'abandonar sa digna posa de reynes destronades pera llensarse contra'ls badochs que les insulten recreantse en la contemplació de sa esclavitut, perà arrencàlshi sisquera un tros de carn viva... però es allavors precisament quan atravessa la gran plassa, devant per devant de la gavia, l'home de la ombrela y les ulleres fumades, y la emperatriu dels espais contemplantlo desdenyosament, fita la vista al Sol y permanexent immòvil, no's digna molestar-se en odiar a son carceller... en sa feblesa'l desprecia.

CARLES DE FORTUNY.

RECORT DE DINAMARCA

De François Coppée

A la Princesa D.

Tot l'any els pins verdegens al parch escandinau,
mes ja la tardó'als gerros de marbre antich ajau
les flors qu'ahí'ornament van ser de la terrassa.
Princesa de la sanch en qui reviu la rassa
boyrosa de tants hèroes de que'l seu pare ve,
la que'ls ulls te més dolços, aquí'l passeig ve a fe'.
Aquí immòvil la veu la vella balustrada,
esclava del atzur del Bàltich sa mirada.
De blanch vestida, ab ròssech, cap nú, ros, ideal,
d'un ros com sols se troba dessota'l cel boreal,
opresa dintre'ls plechs de la faustuosa roba,
de reyna espectre apar que'l món dels seus no troba,
mes ab ulls frets y pàlits hont ni un raig ve a lluhí'
es ella un candi lliu qu'a mitja nit florí.

Seguint terres, pel Nort anys hà feya'l viatge,
que no us trobés volgué la sort en cap paratge;
el vostre nom, princesa, que'm cal de callà'aquí,
lo deyen tots els llabís y ell m'ensenyà a sofrí'.
Me feu ell recordar qu'obscura ma naxensa
tant com honrada fou, ensemps que'l seny comensa
d'alsar castells enlayre d'egregis, reals amors,

essent jo'l promès vostre, ja al nèxer ple d'honors.
De terres arribat de neus y de blanchs cignes,
m'esperen al palau les honres més insignes.
Un czarewitch soch ara, d'ulls blaus, casi un infant,
el gran cordó de l'ordre, lluhint, del Elefant,
tribut que be's mereix un rey qu'es tot noblesa,
vingut jo a demanar la mà de Vostra Altesa.
El flit ja hi es demés; brillants embaxadors
y'l Protocol ho arreglen tot ab estil pompós.
Les esquadres, al port, de Russia y Dinamarca,
demostran el poder cascuna d'un monarca;
un vell prelat ens casa, ja l'un del altre som;
per'xò ab cent canonades l'epitalami romp;
els pabellons dels nuvis per tot el poble enllassa...

Mes, perdonèu, no soch sinó un viatger que passa,
ni jo us he coneguda, ni vos me conexeu;
però estigüeu ben certa que del castell al peu,
devant del noble parch que l'ànima contrista,
durant tot un matí va se'un poeta turista,
camí fent per hont s'obre la flor d'Angsoka al vent,
que us evocà en el somni daurat del sentiment
Mes sempre heu d'ignorar com ell, en sa follia,
Ofelia rossa us veyà, tan pàlida aquell dia,
ab ulls qu'eren enveja de clars safirs, tan pur
l'esguart que va a enfonsarse del Bàltich en l'atzur.

RAMON E. BASSEGODA.

EXCURSIO AL PALLARS Y ANDORRA

FRUYT de varies excursions per les Valls d'Andorra fetes a diferents temps, fou aquesta Conferència dada al Centre Excursionista presentant y estudiant, encar que molt per sobre, tots els variats aspectes d'aquelles valls, tan desconegudes com dignes d'esser visitades.

Allí aparequeren com en ràpida visió cinematogràfica'ls paysatges de vegetació luxuriant plena de flors y de perfums a la primavera, ab la música de ses aygues estimbades y sempre cridaneres; les roques esquerpes formant esferehidors congostos; les claríssimes aygues dels estanys solitaris; els cims ab ses congestes; els pobles ab sa poètica miseria; els monuments abandonats.

El conferenciant, sense mostrar-se detallista, com papallona volant a la ventura d'aquí y d'allà, feu admirar paysatges d'Oliana y Organyà, la plana frondosíssima de la Seu que reguen el Segre y el Bali-

ra, la joya bisantina de sa Catedral y hermosíssims claustres.

Seguint llavors la corrent del Balira y admirant arreu sos exquisits paysatges, visità Sant Julià de Loria, son poètic mollí, ses abruptes y espadades gorges, Santa Coloma ab ses colossals nogueres y artístich campanar bisantí, Andorra la Vella sentada sobre un mirador de roca al peu del espayós jardí de sa plana verda.

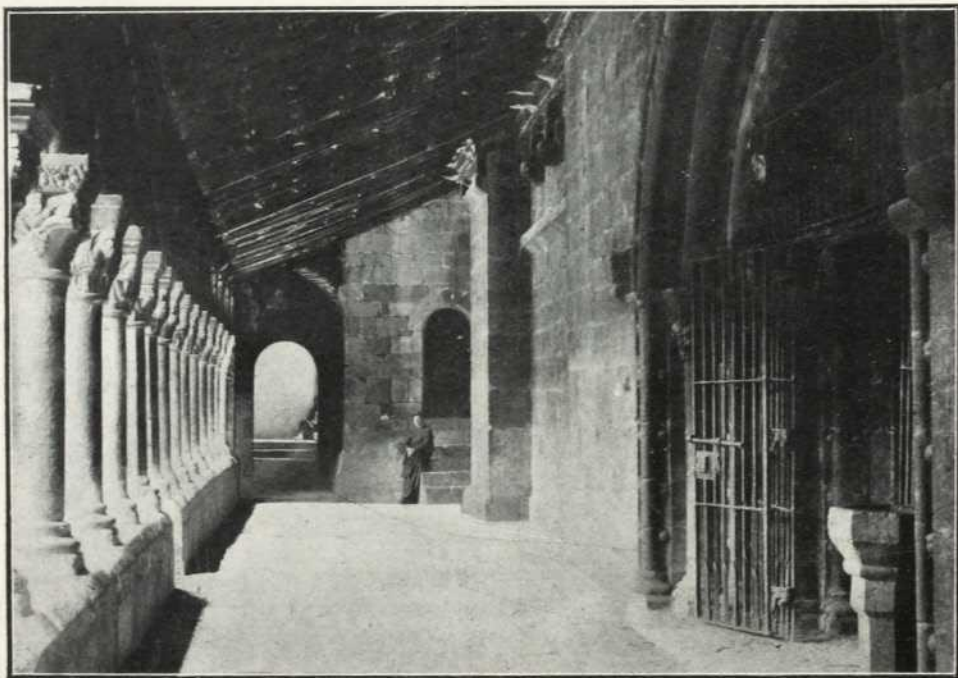
Passant pel paradís de les Escaldes, en-

filà la solitaria y altívola ribera del Mardriu fins a trobar son origen als Estanys forcats. Pujà després a la miranda de la plana d'Andorra, Angulastés, fent admirar la petita capella, joya del art bisantí y'l cèlebre estany, un dels més hermosos del Pirineu.

Passant per Encamp y'l devot Santuari de Martorell, anà a Canillo que, sentat al peu de l'altívola y esquerpa roca ab un pradell deliciós que li fa de catifa al de-

vant, sembla un poble encantat. Allí s'entretingué sobre tot, fent admirar l'antiquíssim retaule gòtic de Sant Joan de Caselles, imponderable joya d'art que, colocada en solitaria capella, està exposada a ser objecte d'un robo, com ha passat ab altres valioses joyes d'aquella República.

D'allí enfilà'l cim de Casamanya, baxà a Ordino y seguint la poètica y verament paradisiaca ribera que condueix a Llorts y al



CLAUSTRES DE LA CATEDRAL DE LA SEU D'URGELL



EL CELEBRAT ESTANY D'ANGULASTÈS



SANTUARI DE SANT JOAN DEL ERM

Serrat, donà compte d'una arriscada ascensió a un dels cims d'Anzat.

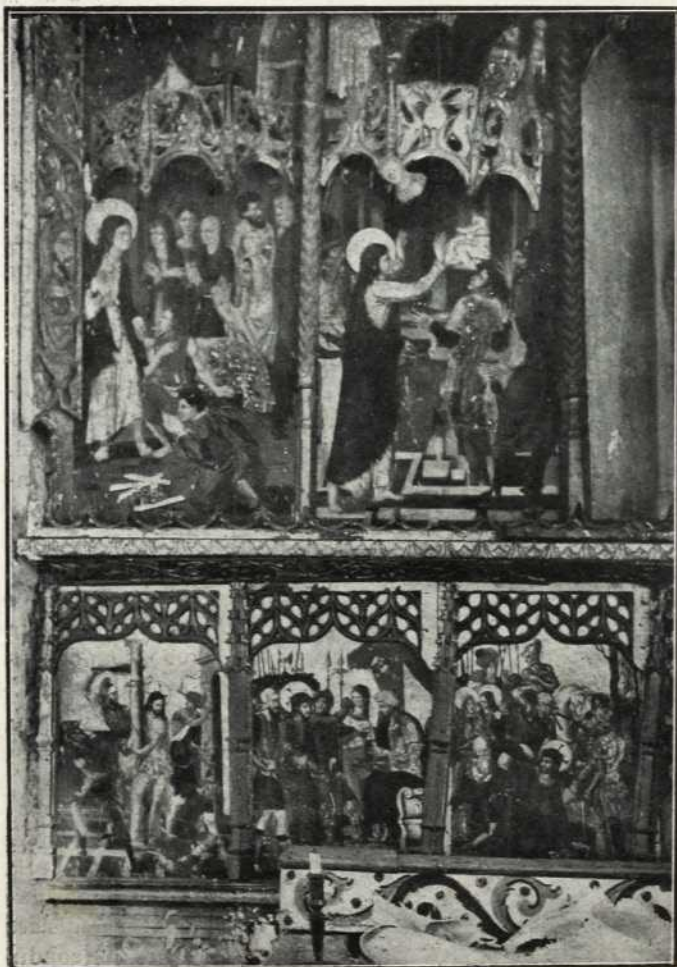
D'allí, tornant a desfer el camí, baixà altra volta a Ordino y, seguint la corrent del Balira Nort, visità la Massana, Sispony y per l'estreta gorja de Sant Antoni tornà a Andorra la Vella y Sant Julià de Loria.

Mostrà després dues sortides d'Andorra cap al Pallars. L'una per Ars y'l Coll de la Basseta: a Ars s'admira un campanar bisantí completament rodó, qu'es tal volta l'únich exemplar de la nostra terra; al Coll de la Basseta, uns pins, descomunals d'alsaria y vol, gegants d'altres centúries que van cayent a trossos baix el pès dels anys. L'altra pel riu d'Os, poble del Pallars que no té sortida més que cap Andorra: aquí's veu un horror de roques

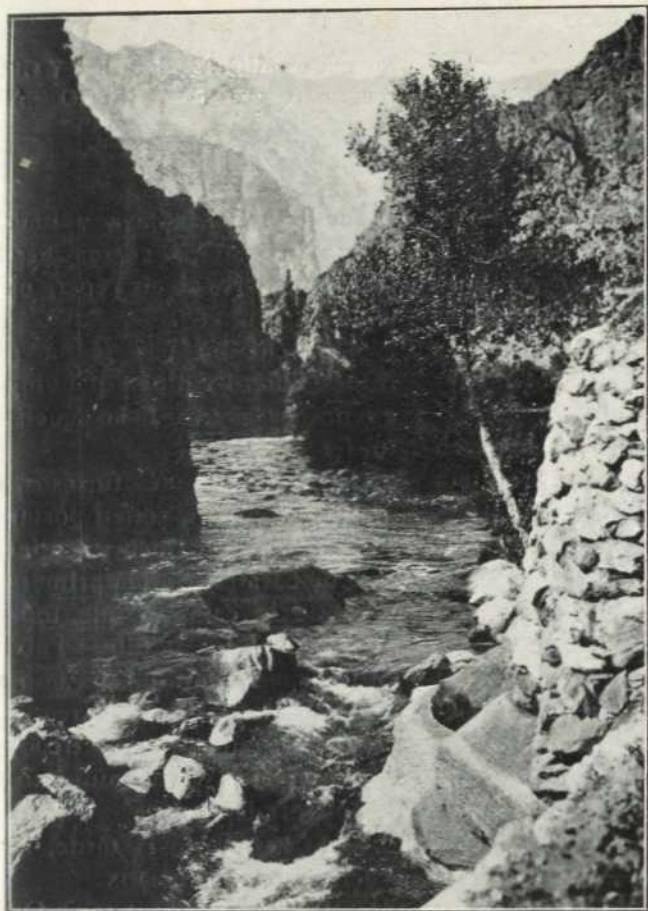
de lo més selvatge que un se pot imaginar, es l'infern del Dant, trobantshi al mitx les cases de Vixisarri, que no desdiuen en rès de l'horrorosa solitud del esquerp paysatge. En un petit oàsis està clavat al fons el poblet d'Os, d'hont se surt ab treballs enfilant el llom de la montanya de Saloria y anant a les Bordes de Conflent, hont se troba'l riu de Santa Magdalena que's va seguint per arribar al cap d'una hora a la solitaria ermita: la solitud que regna en aquelles fondalades es esferehidora, sos paysatges els calificà nostre gran Poeta de dignes del llapis d'en Doré y'l conferenciant digué que no havia vist en tot el Pirineu rès tan còmpredor com aquella deserta ribera ab sos boscos verges d'abets que nexen y

crexen plens d'ufana y d'abets centenaris que cauen de vells.

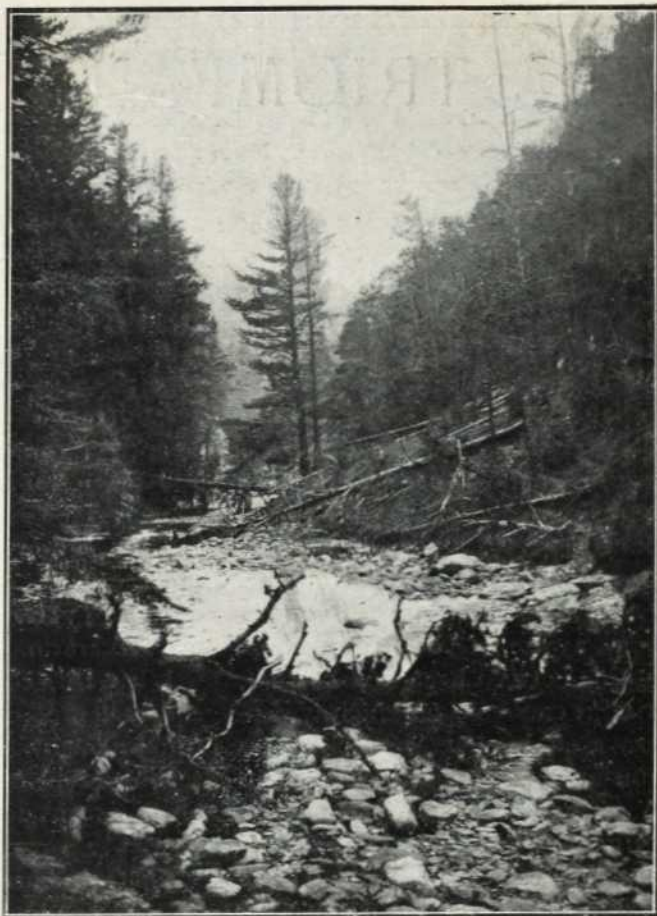
Les dues sortides porten a Sant Joan del Erm, el celebrat Santuari del Pallars, l'oàsis d'aquelles serres hont ab una vista esplèndida's troba, si no tot el confort desitjable, el relatiu que pot trobarse en aquells deserts. El Santuari, y molt més encara'ls seus contorns, son ben dignes de visitar-se. En aquell Santuari's dona aculliment a tots quants se subjecten al règim de la casa y guarden en ella la deguda prudència, y com es punt de partió de les riberes del Pallars y d'Urgell, molts hi fan nit. S'hi queden també'ls pastors quan van y quan tornen d'hivernar a Urgell, els quals en lloch de satisfer el gasto ab diners, ho fan entregant



RETAULE DE SANT JOAN DE CASELLES



RIBERA DEL BALIRA (ANDORRA)



RIBERA DE SANTA MAGDALENA (PALLARS)

alguna quantitat de llana que serveix pera matalassos. A Sant Joan del Erm hi ha tres fonts: la font de Dalt, al peu del Santuari, les fonts de baix ò del Cobert, punt ahont segons tradició, fou trobada la imatge de Sant Joan, y la font del Bosch, no gayre lluny del Santuari en direcció del camí de la Seu. Les aygues d'aquestes fonts son fresques y bones. El bosch de Sant Joan del Erm, propietat de la Duquesa de Medinaceli, ocupa una gran extensió, haventhi en ell molts cinglars y gallines feres y essent un dels més hermosos de nostre Pirineu; quals abets, per son nombre y per la corpulència que tenen, causen en l'ànim del excursionista una forta impressió. Llàstima qu'aquest bosch no volti del tot el Santuari, però gracies al zel del administrador, molt prompte axò serà un fet, puix va poblantse de nou, y llavors, enllestides les reformes projectades, serà Sant Joan del Erm el punt d'estiueig més apreciat del Pirineu. Allí hi ha edificada una espayosa iglesia ab tres altars a cada costat, nomenats del Roser, Sant Crist, Sant Pelegrí, Sant Joan, Sagrat Cor de Jesús y Sant Antoni, tots ells d'istil més ò menys barroch. Lo més notable es la venerada imatge de Sant Joan del Erm que's troba en l'altar major. Es de fusta, d'un color rogench fosch, ab la barba



SANT JOAN DEL ERM

llarga y daurada, tenint a l'espatlla una obertura, lloch segurament destinat a posarhi una Sagrada Forma pera fer les professions en els temps que no hi havien custodies. Aquesta imatge es molt antiga, probablement data del segle VIII y tal volta es encara més antiga. L'antiguitat del Santuari d'una manera certa s'ignora, no obstant està provat que donaven culte a la imatge de Sant Joan en lo lloch ahont està avuy, a últims del segle X, los religiosos de Santa Cecilia de Pallersols del Cantó; essent de construcció moderna l'actual iglesia com la casa qu'està junt a l'estada del administrador. Lo Santuari pertany, pel Concordat, directament a la mitra d'Urgell, sostenintse solzament de les almoynes. La devoció a Sant Joan del Erm està molt arrelada en tota aquella comarca. El Santuari està obert desde'l dia 3 de Maig fins al primer de Novembre. Al hivern queda casi completament cobert per la neu.

Aquesta ressenya fou el tema de dues notables conferencies donades en el Centre Excursionista de Catalunya per un de sos socis, mossen Oliveras, intrèpit y infatigable excursionista, la qual va esser acompanyada de la projecció d'una sèrie de bonichs clixés deguts al conferenciant y al conegut y reputat fotògraf Narcís Cuyàs.

VIDA TRIOMFANT

NOVELA DE MIQUEL ROGER Y CROSA
IL·L·STRADA PER FRANCISCO SARDÀ

(Continuació)

II

La terrible nova de que'ls banquers J. Sureda y Companyia havien fallit, s'escampà per tot el poble ab l'extraordinària rapidesa ab que'ls successos malhaurats s'expandexen arreu. Com si una fantasma esferehidora sorgís en tots els carrers y penetrés en els interiors tranquils atemorisant y ferint tots els qui la veyen, axís mateix la inesperada nova, de boca en boca, anà corrent, oprimint cors y gelant sanch, y s'endinzava en les llars apacibles pera anunciar que'l benestar era acabat.

A n'en Pepet, mestre d'obres, li pervingué al llit la noticia quan més abandonat estava a les dolceses de una bona matinada. Igual que si del matalàs tou brollessin espines, s'axecà d'una revolada pera revestirse cuytadament y córrer, com un orat, cap a la casa de banca, com si corrent molt arribés a temps de cobrar lo que'ls banquers li debien.

El pobre senyor Claveller, qui mitx ferit caminava pel món ab la santa resignació de finir sos dies en la pau benefactora del poble a la qual estava acostumat, semblà que's moria, a la punta de la farola, quan li fou dita la noticia. Tambalejà; sos ulls llagrimosos brillaren fixament, y sos llabis s'extremien nirviosos sens poder articulejar mot.

La criada de ca'n Plà, venint de plassa, enterà a la senyora del succés qu'ella no acabava de comprendre ni sabia com explicarlo.

— ¿Però qu'es, Verge Santíssima? ¿Estan arruinats?

— Axís ho sembla per lo que diuen. —

Don Sebastià, desde'l menjador, escoltava àvidament. Li semblà que un núvol entelava la seva vista, y hagué de sostenir-se en la taula pera no tambalejar, cridant ab veu rogalllosa:

— ¡Remey! ¿Què diu aquesta boja? ¿Es veritat axò?... ¡No pot esser! ¡no pot esser! —

Estava trasmutat. Tenia'ls ulls ingectats de sanch y vermella la seva fas, com si una febrada forta l'arborés.

La muller barbotejà:

— No t'afectis, Tià. ¡Quí sab lo que hi hà d'axò!

— ¿Que no m'hi afecti? ¿Que no ho sabs que tota la meua fortuna, es a dir, el pervenir felís del noy es allà? ¡Sembla mentida! Dóm el barret... ¿Hont es el bastó?

— ¡Ay, Verge Santa! ¡no ho puch pas sentir jo axò, després qu'una s'escarrassa a estalviar. —

Mentres don Sebastià baxà l'escala tan depressa com pogué, la seva dòna entrà en la cambra del Eugeni pera enterarlo del terrible succés.

L'Eugeni, completament amagat sota'ls llensols pera no sofrir l'enlluernament de la llum viva, car la seva mare havia obert sobtadament els finestrons de bat a bat, demanà ab veu reganyosa:

— ¿Quín'hora es? —

Però, al adonarse de que sa mare no dexava en la tauleta de nit la tassa de cafè ab llet, y ohint algun que altre singlot, se desacotxà de cop y s'assegué en el llit.

— ¿Què tens, mamà? ¿Què passa?

— Ens han arruïnat, fill meu. Els Sureda han *quebrat*.

— Han *quebrat*? — repetí d'esma'l xicot, restant immòvil y pensatiu durant breus instants.

En aquell curt espai de temps, se li aparegué, com un àngel protector, la figura de l'Isabel, rodejada de benestar y de riqueses, dient amorosament: «no t'espantis si no ets rich, que jo t'estimo de totes maneres.»

— Axò es esser massa extremat tan mateix. Suposant encara que la desfeta sigui grossa, alguna cosa cobrarem. No hi hà pera picarse'l cap contra les parets.

— ¡Ay, Verge Santíssima, quí'ns ho havia de dir! Quan més tranquils estavem. El teu papà sembla boig. Figúrat... ¡Ay, Deu meu!... ¿Que vols que't porti l'esmorzar?

— Sí, — contestà'l xicot, geyentse altra vegada mandrosament y aclucant les parpelles, com si volgués prosseguir el somni agradós, crudelment interromput per la noticia que trasbalsava'l poble.

Tots els acreedors anaven arribant a la banca ab els ulls fulgurants qui semblaven exir de llurs conques y ab actituds folles y desesperades. Era una professó inacabable de gent ava-

lotada que gesticulava y malehía.

Don Sebastià, al entrar al escriptori, va toparse ab en Pepet, mestre d'obres.

— No hi hà pas rès a pelar. Aquests brètols diuen que vinguem a reunió a les tres. Ja ho deuen tenir tot fet y pastat. —

Els acreedors més furiosos, qui, de primer entuvi, volien portar l'assunto a sanch y a foch y sentien fretura de barallarse ab la primera persona de la casa ab que topessin, s'entornaven forsa atuhits y ab llurs entusiasmes tumultuosos bon xich desvanescuts, després d'haver escoltat la frase curta, freda y trista, que deya, en el reservat sumptuós, un dependent de la casa:

— A les tres de la tarde, reunió d'acreedors aquí mateix.

— ¿Y els amos hont son? ¿Qu'han fuyt? ¿Be deurèm cobrar alguna cosa? ¿No sab pas si tenen les finques hipotecades? ¿Han *quebrat* per molt?

— Jo no sé rès, — mormolava'l dependent. — A les tres, reunió. —

La pobra gent enganyada, en la impossibilitat d'esbravarse a crits y a insults contra'ls banquers, crispava'ls punys maquinalment y axecava els brassos com si volgués esquinsar y malmetre papers y objectes. Hi semblava clavada la gent en aquell sòl alfombrat. Els vinents anaven entrant ab la mateixa furia que llurs predecessors. Y el pobre dependent, groch com la cera, repetía ab igual fredor y tristesa:

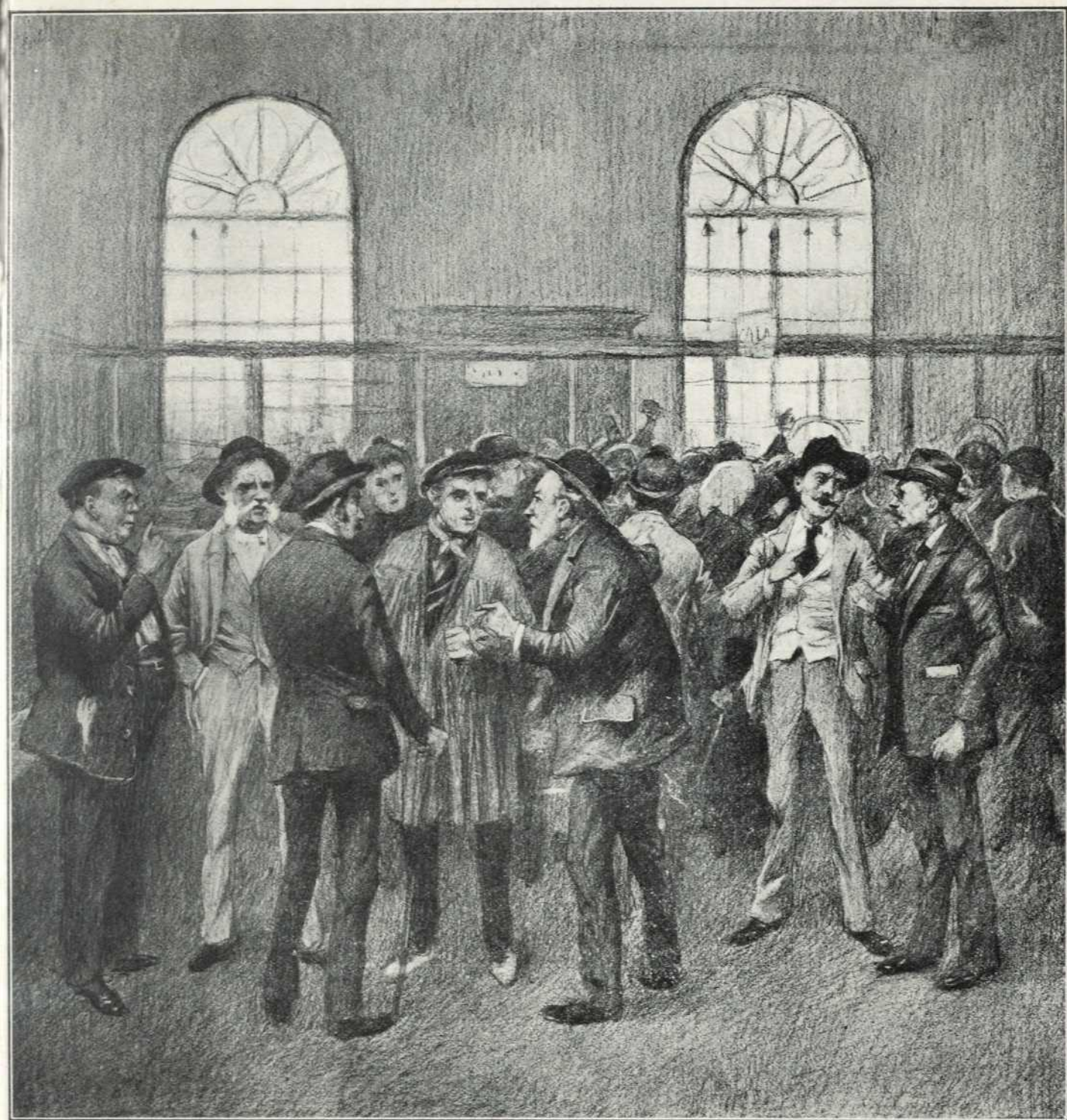
— A les tres de la tarde, reunió d'acreedors aquí mateix. —

El senyor Plà romangué llarga estona en un recó de la cambra. Recordava sens voler el jorn ben llunyà, en que tot emocionat y tartamudejant demanà per favor als Sureda que li prenguessin els diners a rèdit.

— Avuy día està tot tan malament, — digué en aquella diada de trista recordansa, — que m'estimo més menjar poch y pahir be. Donèume'l tant per cent que volgueu, y tots contents. —

Somrigueren els Sureda, pare y fill, ab ayre de menyspreu, y després de mirarse y remirarse, digué'l pare:

— Ja ho veuràs, Tià, nosatros no



n'agafem pas de diners, perquè no'ns fan pas falla, gràcies a Deu; però, segons qui es, mos esforcem pera ferli un favor. La veritat, no podem donar més del quatre per cent.

— Y encara es massa! — mormolà el noy.

A totes les persones, qui, ab la mateixa disposició, oferien llurs estalvis, els Sureda responien en igual forma; y es clar, hi havia axís en el poble una munió de gent agraïda, qui no reparava en donar el vot en les eleccions a favor dels banquers, si axís aquests ho desitjaven.

Don Sebastià era l'admirador més entusiasmat dels Sureda, per que apreciava l'empenta colossal de llur treball y estimava'ls mèrits de llur intel·ligència privilegiada. Ja's com-

pendrà, donchs, la desilusió d'aquest home inactiu, inepte pel treball, quan vegé esfondres la casa soperba, qui tenia per ell y per tothom uns fonaments indestructibles, y per la qual sentia un amor inefable, tota vegada que, engrandintse y enlanyrantse ella, se consolidaven les fortunes qui vivien a son racés.

Amagat en son recó, el senyor Plà fixava sos ulls en tots els objectes luxosos d'aquell despaig magnífich: la cadira de brassos presidencial, respectable, ahont s'acomodava'l senyor Sureda ab imponent altiveza; la caixa de ferro pesanta; l'arxiu acurullat de copiadors y llibres vells.....

— ¡Sembla mentida! ¡Quí ho havia de dir! Ho estich palpant, sé que

m'han robat, y encara'm penso que somnio. —

D'improvís, mogut per l'ansia atormentadora d'inquirir notícies, sortí del despaig pera anar a trucar a la porta ahont vivien sos amichs.

— ¡Què caram! Aquest es el millor medi per sortir de vores. —

Va enterarse de que la rècua d'acreedors havien pujat l'escala de marbre, ab actitud irada y amenaçador aspecte; però que, malgrat llur cridoria y fressa, no s'era sentida cap senyal de persona viva.

— ¿Però hi son, eh? — preguntà en Tià.

— Si, per que la criada be ha anat a comprar. Y, conxu! que per haver *quebrat* ja us dich jo que no's treuen pas res de la boca. Un déntol se fu-

maràn avuy. ¿Y donchs, què t'has pensat? Y els altres, que's rasquin la tripa. Son dolents, senyor Plà, son molt dolents. —

El rendista somrigué, y sens dir paraula, s'enfilà escales amunt. Al toparse ab la porta, picà suaument tres cops ab els nusets, com feyen sempre'ls Sureda, pare y fill. Pochs minuts després la porta s'obria com per art màgich.

— Ah! ¿es vostè, Plà? Pàssi, pàssi. —

Parlava la mestressa de la casa ab accent tan reposat y un ayre tan tranquil, que'l senyor Plà romangué perplexe. Elegantment vestida, la Claudia semblava rebre'l primer convidat a una festa, en lloch de rebre un acreedor estafat ab astucia.

— Dèu venir pera enterarse de lo que passa, ¿veritat? —

El pobre rendista afirmà, inclinantse lleument.

— Tranquil·lisis. Es una empassegada... no es res més. L'afany de llensarse ab negocis de molta empena n'ha sigut la causa. Però, avuy a les tres, hi hà reunió y tot s'arreglarà, per que, gracies a Deu, tenim de sobres pera pagar. —

El senyor Plà sospirà ab ayre d'alivi.

— ¿No puch pas parlar ab el seu sogre?

— Li demano per favor que no l'amohini. Com qu'es vell, tot axò l'emociona. Ademés, pera que pugui assistir a la reunió d'avuy, el metge li ha manat que's quedi al llit.

— ¿Y el seu marit?

— Ha marxat a Barcelona pera arreglar l'assunto qu'ha portat aquest trastorn. Demà ja serà aquí. —

Dit axò, ja no sapigué'l rendista què afegir. Esperansat, s'entornà a casa seva, desitjós de comunicar a sa muller les excelents impressions que

havia rebudes. La muller l'esperava neguitosa y enervada pera ferli avinent el munt de noticies importants sabudes en detall, mercès a la seva destresa.

— Son uns lladres, son dolents, pitjor que dimonis. Merexen un presiri per tota la vida. Pera que ho sàpigues, tabernacle: ja fa més de cinch anys que no tenen una pesseta, y ara ja ho tenen tot fet y pastat pera robarnos tot lo que puguin. El noy ja ha fuyt a Barcelona, y el pare fa veure qu'està malalt. Y aquella payfarta de la Claudia, pera que ho tinguis ben entès, avuy ha comprat el déntol millor de la plassa, ¿ho sents? y nosatros, avuy mateix, haurèm de menjar bacallà. ¡Ah! ¡ja tindran el càstich en aquesta vida! ¡Lladres, més que lladres! —

El pobre rendista quedà consternat.

(Seguirà.)

REVISTA

Les colonies escolars

Ja comensen a marxar cap a fer salut — les unes al camp, les altres a montanya, les altres a marina — aquelles colles de nens de les nostres escoles als quals les corporacions populars, satisfent llur estiueig, no fan altra cosa que pagar a l'avensada'ls serveys qu'han de fer ells a la ciutat quan si guin homes.

La institució de les colonies escolars creades per l'actuació catalanista dintre la casa del comú, ha esdevingut ja una cosa con-

suetudinaria. Fa tot just sis ò set anys que existexen y sembla que ja duguin una llarga tradició. Y es que, al crearse, obehiren a una imperiosa necessitat y satisfieren una aspiració ben l·legítima del poble.

Que'ls sigui ben grata als petits estiuejants la estada a fóra.

La calor

Aclaparats sota una temperatura que passa dels 30° a la ombra, hem d'escriure sobre'l tema de la calor barcelonina per resultar aquests dies assunto de rabiosa actualitat.

El públich, el bon públich, vol que no ho poguem resistir, y trasmet d'un cap al altre de ciutat la nova de que han mort de inso-

lació tants cavalls... y ja la tenim armada. Que si fa tants ò quants anys que no s'havien vist temperatures tan altes; que si a tal puesto axò, que si més enllà allò, etc., etc.

Avuy resulta ja una veritable obsessió, y aneu allà hont volgueu, per tot sentirèu parlar de lo mateix. Però lo curiós, lo paradòxich del cas, com ara sol dirse, es que'l públich, volent fugir de la calor, encara no li sobra un quart de temps ja s'entafura per cafès, cines y teatres, com si tinguessin per norma allò de que un clavo saca otro clavo.

Nosaltres creyem que es qüestió d'una petita dosis de filosofia el sentirse molestat per uns quants graus més ò menys de temperatura.

Ab pensar que de pitjors podrien venirne, y que una visiteta del còlera, ara qu'està de viatge, podria acabar d'arreglarho tot, n'hi hà més que suficient pera soportar tan tranquils els 30° que patim avuy.

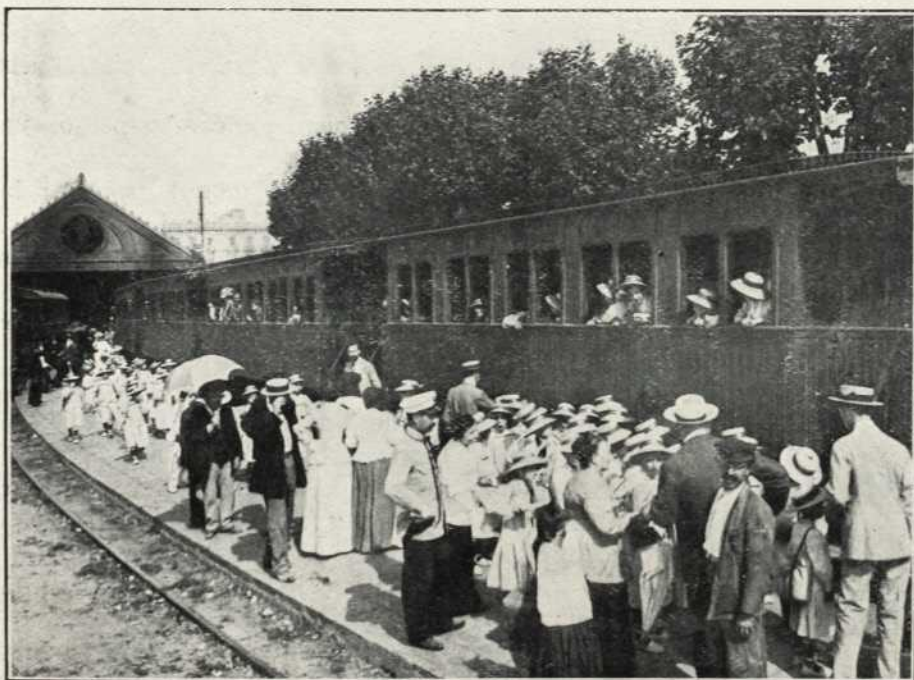
Natació

Està en plena activitat, y'l Club de Natació «Barcelona» treballa sens descans organisant concursos cada dia festiu. Avuy a les dotze del matí tindrà lloch una carrera de 500 metres per nadadors de primera categoria y una de 60 metres per nadadors de segona categoria.

Se concediran com a premis un gemelo de campanya y medalles de plata y bronze.

Probablement el dia 15 se farà una carrera emocionant, consistent en fer la travessia nadant de Barcelona a Badalona pel campió espanyol lo català senyor Claret, proesa de forsa qu'es d'admirar per ser la primera que se celebra en Espanya de tal magnitud, posantnos al nivell de les principals ciutats sportives del món.

Al objecte de que la natació arrelhi com es de lley, també s'està gestionant la celebració d'un concurs de noys y un altre de senyorettes; tant els uns com les altres estan animats dels millors desitjos y confiem seran un èxit de gran ressonancia.



A LA ESTACIÓ DE FRANSA. — ELS PETITS ESCOLARS DESPEDINTSE DE SES FAMILIES

(Ballell f.)

LA CAMPANYA DE DEFENSA DE LES AYGUES DEL TORDERA



LA PRESIDENCIA DEL MEETING CELEBRAT EL 27 DEL PASSAT JULIOL A LA VILA DE BLANES

Seguixen a les poblacions de la conca del riu Tordera les manifestacions de protesta per oposar-se als projectes de sustracció de les aigües d'aquell riu, ofertes al Ajuntament de Barcelona per alguns negociants. No hi ha que dir qu'aquests projectes són altament ruinosos per aquella comarca y que'ls que'ls patrocinin demostren tenir en molt poca estima'ls interessos y la sort d'aquells propietaris y jornalers afectats per la ruina imminent que'ls vindria a sobre si els projectes d'aquells mercaders poguessin anar avant.

La importància del meeting que va celebrar-se a Blanes



ASPECTE DE LA GRAN SALA DEL CINE FORTUNY DURANT L'ACTE

el 23 del passat en el que hi prengueren part diputats a Corts y Provincials, Ajuntaments, Associacions y Propietaris, combatent tots tan ruïnós projecte y oferint-se a treballar fins allà hont convinga en la defensa de lo qu'es un dret a la vida de la enconstrada, queda demostrada ab l'assentiment unànim d'una concurrència de més de 2.000 ànimes que subratllava ab aplaudiments entusiastes tot quant digueren els oradors.

Axis s'han de veure'ls pobles. Forts en son dret y units en la defensa dels interessos comuns qu'es defensar el jornal de cada dia que porta'l pà a taula. Unió y avant.

En Joseph M.^a Vallès y Ribot

Durant molts anys, la gent que a casa nostra monopolisava les paraules progrés y avens — sense saberne potser el significat — tenia'l catalanisme per un ideal suspecte, al que no s'havia de donar dret de ciutadania. Costava de comprendre que dintre una mateixa fè patriòtica hi capiguessin homes de les més diverses tendències. Y en Vallès y Ribot, l'home que acaba de baxar a la tomba sobtadament, dextant sense capítol al federalisme històric català, va ser un dels primers que va reaccionar contra'l concepte erroni que tenien del catalanisme les masses que formaven els partits populars.

Axis se l'havia vist en diferents ocasions en que la persecució s'encarnissava damunt dels catalanistes, posarse ell, posar la gent que acapdillava al costat dels perseguits, pera fer més imposita la proiesta.

Es per axò que'ns debem associar al dol qu'experimenta'l republicanisme català per la pèrdua d'un dels homes que més l'havien honorat.

Com advocat fruhia també en Vallès y Ribot d'extesos prestigis, sent el seu despaig un dels que tenien major crèdit.

Ab tot y pertànyer al que podríem anomenar republicanisme espanyol, havia sabut en Vallès donar al federalisme català un caràcter que'l distingia del conjunt com un organisme ab vida propia. Veus aquí per que

tant ell com la multitud que'l seguia, varen cooperar ab tot l'entusiasme al gloriós moviment que va produhir la Solidaritat Catalana, en mal'hora rompuda.

Descansi en pau l'ilustre polítich y advocat.

Publicacions rebudes

LOS PROGRESISTAS ESPAÑOLES.

Hem rebut aquest follet, que pel títol sembla polítich, sent axis qu'es el nom de una Associació Cooperativa fundada l'any 1906 ab el caràcter de Societat de Socors Mútuus y reorganizada l'any passat sobre la base del sistema corporatiu. En ses 38 pàgines se fa la historia d'aquesta interessant

LICOR DEL POLO

L'únich dentífrich hígiénich que per sa bondat intrínseca, son agradable perfum y economía sens igual, está aclimatat a la nació. S'imposé en tots els tocadors, a tots els dentífrichs extrangers. - Dipòsits: J. Uriach y C.^a, Moncada, 20; Dr. Gimeno, Plassa Real, 1; Vicente Ferrer y C.^a, Comers, 112, y Sanchis, Rambla del Mitx, 27.

entitat, creada y portada a la pràctica per un entusiasta militar, don Manuel Telo, qui ha dedicat tots sos esforços y sos talents a la implantació y funcionament d'aquesta obra benèfica y social.

En son local de la Gran-via, 547, se pot veure la importància actual d'aquesta Cooperativa, a la que desitgem molta sort en sos nous projectes.

DICCIONARIO SALVAT, enciclopèdico popular il·lustrado. 50 cèntims lo quadern.

Hem rebut fins al quadern 280 que termina ab la explicació de la paraula *Turbina*. Lo Diccioniari avensa ja cap a son fi y no

trigarà a constituir una completa enciclopedia altament interessant a tothom. Los rebuts contenen com sempre la riquesa de il·lustracions que tantes vegades hem elogiat durant lo curs de la publicació.

LA NOYA MACA, comedia de Ignasi Iglesias. «L'Avenç». Barcelona.

Aquesta comedia del popular dramaturg senyor Iglesias va ser estrenada al Romea'l 10 de Novembre del any passat y va ser fortament discutida allavors. Nosaltres creyem que resultaren apassionats aquells judicis, segurament obehint a influencies agenes a la producció teatral del autor, y que

avuy, llegida serenament, se n'assaboreixen unes filigranes que molts allavors no les degueren veure.

La presentació del volum, molt curosament executat, honra als tallers tipogràfics de «L'Avenç».

ENCICLOPEDIA IL·L·U·S·T·R·A·D·A Seguí. DICCIONARIO UNIVERSAL.

Hem rebut els últims quaderns d'aquesta important publicació que ab tant d'acert publica el Centre Editorial Artístich de Miquel Seguí, d'aquesta.

L'últim quadern que tenim rebut, que porta el n.º 228, arriba fins a la paraula *Sena*

MOSAICS				E	F	ESCOFET & C			
Marbres			Ronda Sant Pere	8			Construcció y Decoració		
Pedras									
Fustas									

CHASSAIGNE FRERES

PIANOS Chassaigne Frères, Steinway, Steck-Planola, Auto-Pianistes.

PIANOLAS Aeolian, Metrostyle y Themodist

ARMONIUMS Christophe et Etienne

ROLLS DE MÚSICA varias marcas.—Venda y lloguer per abono.

EXPOSICIO y DIPOSIT: Passeig de Gracia, 38; Telefono 2363. ~ Vendes al comptat y á plassos. — Lloguers

Plateria
"CHRISTOFLE"
 Sola y Unica Qualitat
La Millor
 Pera conseguir-la
exigexis
 aquesta  y el nom
 Marca "CHRISTOFLE"
 sobre cada pessa



MIDÓ REMY
 es el mes pur, el mes blanch
 y el mes fort de tots els midós
 pera planxar, del mon
 De venda a tots els
 colmadors, drogueries
 y ultramarins

Fosfo.Glicorola
DOMENECH
 LECTINAD
 MOSTRAS DE FRANCH
 PODEROS TONIC
 RECONSTITUYENT
 B. DOMENECH Ronda S. Pau, 71.
 BARCELONA

IMPOTENCIA
 DE AMBOS SEXES
 Radicalment curada a tota edat per les
PILDORAS OURANIA
 Nou descubrimient. - Immens exit
 Tractament energich y sens perill
Curació garantida ab un sol frasco.
 Envio discret. Preu del frasco 10 franchs.
 Frasco ab instruccions per correu, ptes. 12.
 En Barcelona: VIUDA de SALVADOR
 ALSINA. - 4, Passatge del Crèdit.
 LABORATOIRE NORDERN
 — 31, passage du Havre, 31. PARIS. —

HOMES atacats d'enfermetats y debilitat nerviosa, deuen llegir sens falta el llibre premiat del Doctor metge Rumler, tractant de la «*Debilidad nerviosa dels homes*», segons els punts de vista més moderns, ab numerosos gravats y constant de 320 planes. Es un conseller verdaderament pràctic y útil y la millor guia pera arribar a la curació de la extenuació cervell-espinal, dels desordres nerviosos, de les conseqüències de passions perjudicials pera'ls nervis y en tots els cassos de enfermetats especificques. El llibre (en llengua castellana) se remet de franch per la casa editorial, doctor Rumler, Ginebra, 669 (Suissa), a qui envii pessetes 2, ab segells. Escrigui vostè avuy mateix en espanyol a dit senyor.

SE VENEN

al Priorat, prop de Cornudell, unes propietats ab casa, 50 jornals de terra plantada de vinya y hort y 50 més d'herm, qu'es donaran a bon preu. S'hi cullen 300 cargues de vi, 100 quarteres d'admetlla, 100 de blat y unes 20 moltes d'oli. Pera més informes dirigir-se a aquesta administració.

IL·L·U·S·T·R·A·C·I·Ó CATALANA - FEMINAL - Mallorca, 287. Barcelona - Suscripció: Un any 30 pessetes - Extranjer: 35 franchs

Reservats tots los drets de propietat artistica y literaria

Paper de Fills d'A. Fàbregas

Establiment gràfic Thomas-Barcelona